زكاة الفطر

ފިޠުރު ޒަކާތް

ދަރަސްވާރު 1441

ފިހުރިސްތު

ފިތުރު ޒަކާތުގެ މިންވަރަކީ ޞާޢެއް އެވެ. 4

އަދި އެއީ އެތަށްއެއްގެ ޢާންމު ކާނާއިންނެވެ. 5

އަދި އެކަމުގެ ވާޖިބުކަން ކޮންމެ މުސްލިމަކަށް ވެއެވެ. 6

އަސްލުން ފިތުރު ޒަކާތް ނެރުން 7

ޒަކާތް ދިނުން ވަކީ މުއުމިނުންނަށެވެ. 9

ފިތުރު ޒަކާތް ދޫން ޖެހޭ ކޮން ބަހަރަކަން؟ 10

ގޮތްތިވާގެ މިނުންނަން ޒަކާތް ހުރަހުރުން 12

ފިތުރު ޒަކާތް އަމިއްލަފަރާތުން ބެހުން މުސްލިމުންނަށް. 14

ފިތުރު ޒަކާތް ނެރުން ވަކި އެމީހެއް ދަރަވަރެއް ނިސްބަތް ބިޑުއެގެއެވެ. 16

ފައިސާއިން ފިތުރު ޒަކާތް ނެރުން 17

ފިތުރު ޒަކާތް ކިޔާ ދުވަހެއް ކުރިން ނެރުމަކީ ހުއްޓެވޭ؟ 22

ފިތުރު ޒަކާތް ނެރުމަކީ އެންމެ ފަހު ވަގުތަކީ ކޮބާ؟ 23

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَسْتَهْدِيهِ، وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُوْرِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا. مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ. وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَا هَادِيَ لَهُ. وَأَشْهَدُ أَنْ لَّا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ. وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُوْلُهُ. صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ وَمَنْ سَلَكَ سَبِيْلِهِ وَاهْتَدَى بِهَدْيِهِ وَسَلَّمَ تَسْلِيْمًا كَثِيْرًا.

أمّا بعد:

ހަމަކަށަވަރުން ހުރިހާ ހަމްދު ތަޢުރީފާއި ޘަނާ ހައްޤުވެގެންވަނީ މަތިވެރި الله سبحانه و تعالى އަށެވެ. އަޅުގަނޑު އެކަލާނގެއަށް ހަމްދުކުރަން އެކަލާނގެ ހަޟްރަތުން ވާގިއެދުމެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ހަޟްރަތުގައި ފާފަ ފުއްސެވުމަށް އެދެމެވެ. އަޅުގަނޑުގެ އަމިއްލަ ނަފްސުތަކުގެ ނުބައިކަމުންނާއި، އަޅުގަނޑުގެ ޢަމަލުތަކުގެ ނުބައިކަމުން، الله ގެ ހަޟްރަތުން ރައްކާތެރިކަން އެދެމެވެ.

الله ތެދުމަގު ދައްކަވައިދިނަމަ، އެމީހަކު މަގުފުރައްދާނެ މީހަކުނުވެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ މަގުފުރައްދަވައިފިނަމަ އެމީހަކަށް ތެދުމަގު ދައްކާދޭނެމީހަކުނުވެއެވެ. الله ފިޔަވައި ހައްޤު ގޮތުގައި އަޅުކަންވާ އެހެން އެއްވެސް އިލާހަކު ނުވާކަމަށް އަހަރެން ހެކިވަމެވެ. الله އީ އެއްކައުވަންތަ އިލާހެވެ. އަދި محمد އީ الله ގެ އަޅާކަމާއި ރަސޫލާކަމަށް އަހަރެން ހެކިވަމެވެ.

މިއީ ފިތުރު ޒަކާތާއި ބެހޭގޮތުން އާންމުކޮށް އުފެދޭ ބައެއް ސުވާލުތަކަށް ކުރުކޮށް ޖަވާބުދީފައިވާ ސުންނަތުން ސާބިތުވާ ގޮތުގެ މަތިން އިޚްތިޞާރުކޮށް ބަޔާންކޮށްދޭ މަޢުލޫމާތު އެކުލަވާލެވިފައިވާ ކުރު ރިސާލާއެކެވެ. ދުޢާއަކީ މި ރިސާލާއިން އެންމެހައި މުސްލިމުންނަށް މަންފާއެއްކުރުމެވެ. މިރިސާލާގައިވާ އުސޫލުތަކަށް ޢަމަލުކުރުމަށް ތައުފީޤުލިބުމެވެ. އަދި ފުރިހަމަކަމާއެކު الله سبحانه وتعالى ގެ ރިޟާއަށެވެ.

زكاة الفطر

ފިތުރު ޒަކާތް

ފިތުރު ޒަކާތުގެ މިންވަރަކީ ސާޢު އެވެ.

ފިތުރު ޒަކާތުގެ މިންވަރަކީ ސާޢު އެކެވެ. ބައެއް ފަރާތްތަކަށް ހީވެދާ ފަދައިން ސާޢު އަކީ ބަރުދަނެއް ނޫނެވެ. އެއީ ސަސް މިއީ ކޮން ހިއްކެވެ. ސާޢު އަކީ 4 މުއްދު އެވެ.

މުއްދު އަކީ އާދައިގެ މީހެއްގެ ދެއަތްޕުން ފުރޭވަރެވެ. އެހެންކަމުން ސާޢު އަކީ އާދައިގެ މީހެއްގެ ދެއަތްޕުން، ހަތަރު ފަހަރު ފުރޭވަރެވެ.

ސަޢޫދީން އަރަބިން އައިސްލަޔާ މުއްދު މިންކުރުން ތަކެއް ބަލައި މިޢާލާގެ މިންކުރުމަށް ބަދަލުކުރުމަކީ ތަފާތު ހިސާބުތަކެއްވެއެވެ މިޒާނުތަކާއި އެކަ ސާޢު އެއްގެ މިންވަރަކަށް ބަޔަން ގާތް 2.5 ކިލޯގްރާމެވެ. އަދި ރަނގަޅުކަމަށް ބަލައި 2.75 ކިލޯގްރާމް ބެލެވިދާނެއެވެ.[1]

2.75 ކިލޯގްރާމް ހަމަވާ ގޮތަށް ފުށާއި، 2.75 ކިލޯގްރާމް ހަމަވާ ހަނޑޫ ނޫނީ ކަދުރުގެ ބަރުދަން ދޭށެވެ.

އެހެންކަމުން މިގެ ބަރުދަން ކިލަވައި، ފުށުން މިފިނި ކިލޯ އެއް، ހަނޑޫން މިފިނި ކިލޯ އެކެއް، ބާރަންކުރަނީ އާންމުންނަން އެ ގޮތައި އަދަދުކުރަން ފަސޭހަވާނެއެވެ.

---

[1] ބަލާލާ: މަޞްދަރު (އަރަބި) http://foudery.blogspot.com/2012/07/blog-post_1239.html?m=1

ޤަދީ ޒަމާނުގެ ޢާލިމުން ކާނާއިންނެވެ.

ފިޠުރު ޒަކާތް ގޮތުގައި ނެރެންޖެހޭ ބާވަތްތަކަކީ ކޮބައިތޯ އާއި މެދު އިލްމުވެރިން ޚިލާފުވެއެވެ.

ޙަންބަލީން ދެކިވަޑައިގަންނަވަނީ 5 ބާވަތެވެ: އެއީ ކަދުރާއި، ދާބިސްކަދުރާއި، ގޮދަނާއި، ހިމަގޮދަނާއި ހިކި ކާޓޭޖް ޗީޒެވެ.

އިމާމް އަބޫޙަނީފާ ވަނީ، އާންމު ކާއްމުގައި ބޭނުންކުރާ ކާނާ ވަސްތުތަކުގެ ގޮތުން ނޫނީ ކަދުރުއް ވިޔަސް ޒަކާތަކަށް ވިދާޅުވެފައެވެ.

މާލިކީންނާއި ޝާފިޢީން ދެކިވަޑައިގަންނަވަނީ ކޮންމެ ބަޔަކު ގާއިމްކޮށްތިބޭ، އެއީ އާންމުކޮށްގައި ނޫނީ އެމީހުން އާންމުކޮށް ކާއްމުގައި ބޭނުން ކުރާ އެއްޗެއްސަކަ ނެރުވިދާނޭކަމަށެވެ.

ޙަނަފީން ފިޠުރު ޒަކާތުގެ ބާވަތުގެ އަގާ ފައިސާއިން ދެއްކުމަށްވެސް ދެކިވަޑައިގަނެއެވެ.[2]

އަބޫ ސަޢީދުލް ޚުދުރީ رحمه الله އަރިހުން ދި ސަޙީޙް ގައި ރިވާވެފައިވާ ހަދީޘްގައި ވިދާޅުވިއެވެ: "الله ގެ ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم އަހަރެމެންނާއި އެކު ހުންނެވި އިރު، ފިޠުރު ޢީދު ދުވަހު އަހަރެމެން ކާބޯތަކެތީގެ ސާޢު އެއް (ޒަކާތުގެ ގޮތުގައި) ނެރުމެވެ." އަބޫ ސަޢީދު ވިދާޅުވިއެވެ: "އަދި އެދުވަސްވަރު، އަހަރެމެންގެ ކާނާ ކާބޯތަކެތީގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރީ އުޅުނީ، ގޮދަނާއި، ކަދުރާއި، ހިކި ދާބިސްކަދުރެވެ."

ޖުމްހޫރު އިލްމުވެރިންގެ ރައުޔަކީ، މިބާބުގައި މިވާ ކާބޯތަކެތީގެ މުދަލަކީ، އެބަސްތީގައި މައިގަނޑު ކާއްމުގައި ބޭނުންކުރާ ކާބޯތަކެތިކަމެވެ. އެގޮތުން، ހަނޑުލާއި ބަރާބަރުވާ ގަނޑުފުށުގެ އިޝްދުން، ޕާސްޓާ ނޫނީ ވަސް

[2] فقه ومحاسبة الزكاة للأفراد والشركات، ص. 11-12.

(ނުވަތަ މަސްދަރު) ވެސް ނުދެވިދާނެއެވެ. ބަޔާބެންނާއި ސަރަހައްދުން ތަކެތިން ކަދުރު، ހިމަގާރަން، ހިލި ޒާބިސްކަދުރު، ގޮދަން ނުވަތަ ޝަޢީރުވެސް ނުދެއްވިއެވެ.

އިބްނުލް ޤައްޔިމް رحمه الله މިޒަކާތުގައި އަދާކުރުމަށް ވިދާޅުވީ، ކަދުރާއި، ހިމަ ގޮދަންނާއި، ޒާބިސްކަދުރު ނުވަތަ ހިލި ކަތްޗެއް ނަބިއްޔާ صلى الله عليه وسلم އަރިހުން ވާރިދުވެފައިވާ، މީގެ މަދީނާގެ އާންމު ކާނާ ކަމުންނެވެ. އެނޫން ތަންތަންގައިވާ މީހުންނަށް ވަކި އެބައިމީހުން ކާއްޖަކީ ގޮތުގައި ދ ސާފު އެއް ނުވެއެވެ. މިސްކީނަށް ޚާއްޞަ ނުކުރި ހަމަ ތަރައިވެ. އަދި އާންމު ކާއްމަކީ ގޮތުން ތަކެއްޗާ ތަނަވަސްކަމ، މިސްކީނަށް ދިނުން ނުކުރަނީ އެބައިމީހުން ކާއްޗަށް ނަމަ، އަދި މިދަރަނި ބޭނުންވެ، އެކަމަކު ސަލާމަތް ވާނެ ކަމެއް ނޫނެވެ. އަދި މިހުރި ކޮށްދޭ އިހުސާނަކީ ވަރަށް ބޮޑެވެ.[3]

އަދި އެކަމުގެ ވާޖިބުކަން ކޮންމެ މުސްލިމަކަށް ވެއެވެ.

ކޮންމެ މުސްލިމު އަންހެނަކާއި، ފިރިހެނަކާއި، އަޅަކާއި، މިނިވަނަކާއި، ކުޑަކުދިންނާއި، ބޮޑެތިންގެ މައްޗަށްވެސް ފިޠްރު ޒަކާތް ފަރުޟު ވެގެންވެއެވެ.

ޢަބްދުﷲ އިބްނު ޢުމަރު رضي الله عنه އަރިހުން ރިވާވެގެންވެއެވެ: "ރަމަޟާނަށްފަހުން ރަމަޟާން މަހުގެ ޒަކާތް، ކޮންމެ ކުޑަ ބޮޑު، މިނިވަން އަދި އަޅު، ފިރިހެނާއި އަންހެނުންގެ މައްޗަށް ﷲ ގެ ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ފަރުޟު ކުރައްވައިފިއެވެ. އެއީ ކަދުރުގެ ސާޢު އެއް ނުވަތަ ގޮދަންގެ ސާޢު އެކެވެ."

އެހެންކަމުން، އެއް ޞާޢަކީ އެއްދުވާލަކަށް (ފިތުރު މިނާ ޞާޢާ ފިތުރު އިދު ދުވަހަށް) އެމީހަކަށް ނޫނީ އެމީހެއްގެ ޢާއިލާގެ އަސާސީ ކާއްޖަށް ބޭނުން ނުވާ ބާކީ އެއްޗެއް ކަމަކަށް ނޫނީ ހިފާ ގޮތަށް (ނޫނީ ޤާބަލް ނުކުރާ ކާއްޗަކަށް) އިތުރަށް ހުރެއްޖެ ކޮންމެ މީހެއްގެ މައްޗަށް ފިތުރު ޒަކާތް ވާޖިބުވެގެންވެއެވެ. އެއީ އާންމު ޝަރުޢީ ހުކުމެއްކަން އެކަމުން ބަލާ ނާސްކުރަމުއެވެ.

3 إعلام الموقعين عن رب العالمين كتاب ألفه ابن قيم, vol. III, دار الكتب, ص. 15-16.

އަދި މިއީ ޖުމްހޫރުންގެ ބަހެވެ. އަދި މިކަމުގައި ޒާހިރީ އަބޫ ބަސީރާ رحمه الله އެވެ. އަދި މުއްސަނދިކަން ނޫނީ ނިސާބަށް ހަމަވާވަރަށް ބަލާ ނޫނީ އެމީހުންވަރަށް ފުދާވެރިވުން ޝަރުތުކުރެއްވިއެވެ. އެހެނަސް ޖުމްހޫރުންގެ ރައުޔު މިކަމުގައި ވަރުގަދައެވެ. އެހެނީ ނަބިއްޔާ ﷺ ކުރައްވާފައިވާ އަމުރުގެ މައްޗަށްބަލާފައި މިކަމުގެ ފަތުވާ ކަނޑައެޅިފައިވަނީއެވެ.[4]

އަދި އެމީހަކަށް ވާނީ އަމިއްލަ ނަފްސުގެ ފިޠުރު ޒަކާތް ނެރުމެވެ. އަދި އެއަށް ފަހު، ބާކީ ހުރެއްޖެނަމަ އާއިލާއަށެވެ. ނަބިއްޔާ ﷺ ބަޔާންކުރެއްވިއެވެ: (ابدأ بنفسك ثم بمن تعول) "ތިބާގެ ނަފްސުން ފަށާށެވެ. ދެން ތިބާ ބަލަހައްޓަން ޖެހޭ މީހުންނެވެ."[5]

އަދި މިމާއަށް އިތުރުވެގެންދާއިރު ދުވަހު، މިހެންވެސް ނުލިބިއްޖެ ނަމަ، އޭނާގެ މައްޗަކަށް ފިޠުރު ޒަކާތެއް ނުވެއެވެ. އެހެނީ الله سبحانه وتعالى އެމީހަކަށް ނުކުޅެދޭގޮތަށް ތަކުލީފެއް ނުދެއްވާނެއެވެ.[6]

އަދި ކޮންމެ މިނިވަން މުސްލިމެއް، އޭނާގެ އަނބިދަރިންނާއި އެކުންގެ މައްޗަކަށް ފިޠުރު ޒަކާތް ދައްކަންޖެހެއެވެ.

އަސްލުން ފިޠުރު ޒަކާތް ނެރުން

އަސްލުން ފިޠުރު ޒަކާތް ނެރެންޖެހޭ ކަމަކީ އިޚްތިޔާރީން ފަރުވާދޭއެވެ. އެހެނަސް މި އެކަމަށް ކުރެވިދާނެ ނަމައެވެ. އެހެނީ އަދިއްޔަމަކަން ނުނެރުވޭ ނަމަ، އާއި ދުނިޔޭގެ ނޭނގެން، ނޫންނަމަ މުސްލިމުން އެކަމަށް އެދިވުން.

[4] ބައްލަވާ: މިދިޔުން (ޢަރަބި) http://www.ahlalhdeeth.com/vb/showthread.php?t=353835

[5] ޢަރަބިބަހުން އާއި މުސްލިމް، އިސްލާމް ބައްލަވާ މިފަތުވާ https://islamqa.info/ar/answers/32751

[6] ބައްލަވާ މިފަތުވާ (ޢަރަބި) https://www.islamweb.net/ar/fatwa/127115/

އެހެން އެކަން ނުކުރެވިއްޖެ ނަމަ، ކުރެވޭނެކަން ނުވާ ކަމަކަށް الله سبحانہٗ وتعالیٰ އެމީހަކަށް ތަކުލީފެއް ނުދެއްވާނެއެވެ.

(لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا)

"އެއްވެސް نفس އަކަށް، އެ نفس އަކަށް ކުރެވޭނެވަރުގެ މިންވަރަށް ވުރެ تكليف އެއް ނުދެއްވާނެއެވެ."[7]

(لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَا آتَاهَا سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا)

"އެއްވެސް نفس އަކަށް، އެ نفس އަކަށް ދެއްވާފައިވާ އެއްޗެއްގެ މިންވަރަށް ވުރެ، الله تكليف އެއް ނުދެއްވާނެއެވެ. ދަތިކަމަކަށްފަހު، ފަސޭހަކަމެއް، الله ލައްވާދެއްވާނެއެވެ."[8]

1- ފިތުރު ޒަކާތް ދެއްކުމާއިމެދު ހުރި ދަރިފިރިކަލުގެ މައްޗަށް އިލްތިޒާމުން، އެކަމަކީ ކާބަލު މީހެއްގެ ފަރުދީ ޒިންމާއެއްތޯ، ނޫނީ އުމުރުގެ ހަރަދު ދޭންޖެހޭ މީހުންނަށް (އަނބި ދަރިންނަށް) ދޭންޖެހޭތޯ އާއި މެދު އިޚްތިލާފުވެއްޖެއެވެ. މިކަމުގައި ބަޔާން ހުރި ގޮތަށް މިކަމުގައި އަސްލަކަށްވެފައި އެކަން ކޮންމެ ފަރުދަކު އަމިއްލަ ޒިންމާ އަދާކުރުމެވެ.[9]

2- އަބޫ މުޙައްމަދު އަލް ބަޣަވީ رحمه الله އާއި އެހެނުން ބޭފުޅުން ފިތުރު ޒަކާތް އަސްލުގައިނަން ނަފުސު ޖެހުމުގެ މައްޗަށް ވާޖިބު ދެއްކުމާއިމެދު، އަވަހިޔާގެ ފުރިން އާދިޔަކަން އެ ނަފުސު ކުރާފަރާވާނަމަ އެކަން ކުރުމަކަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އެހެނަސް އެހެން މުސްލިމުން އެކަމުގެ ޒިންމާ އުފުލަންޖެހޭ ކަމަކަށް ނެތެވެ. އަދި އުމުރުގެ މައްޗަށްވާ ވާޖިބު ކާނާގެ އަޅުންނައި އަދަދު ނުކުރެވޭނަމަ އެކަމުގައި ތަކުލީފެއް ކާނާއަކަށް ނުވެއެވެ. إِنْ شَاءَ ٱللَّٰهُ

---

7 البَقَرة 286

8 الطَّلاق 7

9 މިކަމަށް އިސްލާމްކިއުއޭ ބައްލަވާ /https://islamqa.info/ar/answers/99353/لا-يلزم-الزوج-فطرة-من-لم-يدخل-بها

3- މުދާފައިސާއިންނަމަ، އާއާ އެހެން މިހާރު އާއާގެ ޒަރޫރާތުގެން ފަޤީރާ ފިތުރު ޒަކާތް ނަގާފިން އޮވެއްޖެނަމަ އެކަން ކުރަންޖެހޭނެއެވެ. މިއީ އިޖުތިހާދީ ހަމަހަމަކަމާ މުދާފައިސާ އާސާ މުދަލު ޒަކާތް ނެރެން ޖެހޭކަމުގެ ދަލީލުފަދަ ފިޤްހުވެރީން ބަހެވެ.[10]

ޒަކާތް ދިނުން ވަނީ މުސްލިމުންނަށެވެ.

އިބްނު ޢައްބާސް رضي الله عنه ޢަލިހުން ޔަމަނުގެ އަހުލުންނަ ގާތަށް މުޢާޛު رضي الله عنه ފޮނުއްވުމުން ބުޚާރީގައި ރިވާވެގެންވެއެވެ: ނަބިއްޔާ ﷺ މުޢާޛު رضي الله عنه އަށް ބަޔާންކޮށް ދެއްވިކަމަށްވެއެވެ:

" أَعْلِمْهُمْ أَنَّ عَلَيْهِمْ صَدَقَةً تُؤْخَذُ مِنْ أَغْنِيَائِهِمْ وَتُرَدُّ فِي فُقَرَائِهِمْ "

"އެބައިމީހުންނަށް އަންގާށެވެ: ހަމަކަށަވަރުން އެބައިމީހުންގެ މައްޗަށް ވާޖިބުކަމެއް އަދާކުރަންޖެހޭ (ޒަކާތް) ވެއެވެ. އެބައިމީހުންގެ މުއްސަނދިންގެ އަތުން ނަގައި އެބައިމީހުންގެ ފަޤީރުންނަށް އަނބުރާދޫކުރެވޭނެއެވެ."

މިގެ ޝަރަހަކުރައްވައި، އައްޝައުކާނީ رحمه الله ވިދާޅުވެއެވެ: "ޒަކާތުން އެއްވެސް އެއްޗެއް ކާފިރަކަށް ދިނުން ހުއްދަވެގެން ނުވެއެވެ. ފިތުރު ޒަކާތް ނޫނީ މުދަލުގެ ޒަކާތް ކަމުގައި ވިޔަސް އެވެ. މިކަމުގައި އިޖްމާޢުން ތަބުއަކީ ހިލާފެއް ނުވެއެވެ. އިބްނުލް މުންޛިރު رحمه الله (މުސްލިމުންގެ ޢިލްމާގެ ދަރުމަގައި ޖަޒީރާ ދަރުޙަދީގެން މިޘާ ދިރުމި ކާފަރުންނަށް ދޭނެ) ވިދާޅުވިއެވެ: ޛިންމީންނަށް މުދަލުގެ ޒަކާތް ދިނުން ހުއްދަ ނުވާ ކަމަށް މުޅި އުއްމަތް ވަނީ އިޖުމާޢުވެފައެވެ. އަދި ފިތުރު ޒަކާތުގައި އިޚްތިލާފުވިއެވެ. އެހެންކަމުން އަބޫ ޙަނީފާ رحمه الله އާ ހުއްދަކުރެއްވިއެވެ. ....އަދި މާލިކު رحمه الله އާއި އައްޝާފިޢީ رحمه الله އާއި އަޙްމަދު رحمه الله އަދި އަބޫ ޘައުރު رحمه الله ވިދާޅުވިއެވެ: "އެފަރާތަށް (ޛިންމީންނަށް) އެއިންއެއްޗެއް ނުދެވޭނެއެވެ."[11]

---

[10] މިކަމަށް އިސްލާމްކިއުއޭ ވެބްސައިޓް https://islamqa.info/index.php/ar/answers/99257/يجب-على-السجين-ان-يخرج-زكاة-ماله

[11] އަލްމަޖްމޫޢު 221/6

ޝައިޚުލް އިސްލާމް އިބްނު ތައިމިއްޔާ رحمه الله ވިދާޅުވިއެވެ: الله އަކީ ޙިކުމަތްތެރިކަމުގައި އެތެރެނަގުރާނަން ދީހަކަން ޒަކާތު ދިނުމުގެ ނުވެއެވެ. އެހެނީ، ހަމަހަކަތަފާތުން الله سبحانه وتعالى އެ ފަރުޟު ކުރެއްވީ އެއިރާގަނޑު ޙިއްސާއެއްގެ ގޮތުގައި ސަދަދަކަން، އެހެން ބޭނުންޖެހިފައިވާ މުއުމިނުން ތަކެއްޗެން ދިނުމުންނެވެ. އެއީ ފަޤީރުންނާއި (މިސްކީނުންނާ ހިތްވަ ދަރަނިވެރިންނާ އެހެނިހެން ބޭފުޅުންނަށް) އެހެންނަމަވެ. އަދި ބޭނުންތެރިންނަށް ދަދަދު ތަކެތިންނެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެއަށް ބޭނުންޖެހިފައިވާ މީހުން ބޭނުން ވިޔަސް، (މިސްކީނަކަށް) ނަގާދު ދަށުލާ މީހާ، އަސާސަށް އެއްވެސް އެއްޗެއް - ތަފްޞީލް ނަގާދު އަދާ ކުރުމުގައި ޚާއްޞަ ވެސްޓަރުމަށް ގާނޫނާ - ދިނުމާއި ނުވެއެވެ."[12]

ފިޠްރު ޒަކާތް ދޫނީ ޖެހޭ ކާކަށް ބައިކަށް؟

ފިޠްރު ޒަކާތް ބެހޭނީ ދުނިޔެ ޒަކާތް ބެހޭވާ 8 ބައިކަށެވެ.[13] މިއީ ޖުމްހޫރު ޢިލްމުވެރިންގެ ބަސްފުޅެވެ. އަދި މާލިކީންނާއި، އަދި ޝާފިޢީ އަޙްމަދު رحمه الله އަށްވުރެ އަޙްސަނުވާ އެއްބަސްފުޅަކީ، އަދި އިބްނު ތައިމިއްޔާ رحمه الله އިޚްތިޔާރު ކުރެއްވީ ޙަރާމްކަމެއް، އެބަސްފުޅާއިމެ ފަޤީރުންނާއި މިސްކީނުންނަށް ޚާއްޞަވެގެންވާކަމެވެ.

[12] އަލްފަތާވާ އަލްކުބްރާ 456/4

[13] މިބައިތައް ބަޔާންކުރެވިފައި އައްތައުބާ ސޫރަތުގެ 60 ވަނަ އާޔަތުގައެވެ:

إِنَّمَا ٱلصَّدَقَٰتُ لِلْفُقَرَآءِ وَٱلْمَسَٰكِينِ وَٱلْعَٰمِلِينَ عَلَيْهَا وَٱلْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِى ٱلرِّقَابِ وَٱلْغَٰرِمِينَ وَفِى سَبِيلِ ٱللَّهِ وَٱبْنِ ٱلسَّبِيلِ ۖ فَرِيضَةً مِّنَ ٱللَّهِ ۗ وَٱللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

"ހަމަކަށަވަރުން، صدقات ގެ ޙައްޤު ވަނީ فقير ންނަށާއި، مسكين ންނަށާއި، އެކަމުގެ عامل ންނަށާއި، އެމުޢާމަލާތަށް ހިތްތައް އެއްބައިވަންތަކުރެވޭ މުސްލިމުންނަށާއި، (އެބަހީ: އަލަށް إسلام ވި މުސްލިމުންނަށާއި) އަދި މިނިވަންކުރުމުގެ ގޮތުގައި އަޅުންނަށާއި، ދަރަނިވެރިންނަށާއި، الله ގެ މަގުގައި ހުރިމީހުންނަށާއި، (حال ގަނޑު ޖެހިފައިވާ) ދަތުރުވެރިންނަށެވެ. الله ގެ حضرة ން ކަނޑައެޅުއްވާފައިވާ فرض އެއްގެ ގޮތުގައެވެ. الله އީ، ޢިލްމު ވޮޑިގެންވާ، حكيم ވަންތަ އިލާހެވެ."

އައްޝާފިޢީ رحمه الله ވިދާޅުވިއެވެ: "ފަޤީރު ޙާލަތު ބޮޑުވީ މުދަލު ޙާލަތު ބޮޑުވާ ބައިތަކަށެވެ. އެންމެން ބަހަކަށް އެބައިމީހުން ނުވެއެވެ. އެބައިމީހުން ފަޤީރުންނާއި މިސްކީނުންނާއި އަދި މިނިވަންވުމަށް ބޭނުންވާ (ޤައިސާރުމުންނާ) ޤަރުޟުވެރިންނާއި، އަދި فِي سَبِيلِ اللهِ [14] އާއި ދަތުރުމަތިވެރިޔާއާ ދީފައެވެ."

ފަޤީރު ޢަމަލް ޒަކާތްދޭންޖެހޭ މީހުންނާ ފަޤީރުންގެ ތެރެއިންނެއް، ދަރަނިވެރިއެއް ނުވާ އެހެން މީހުން ގިނަ ވުމާ، އެވަރިންގެ ވަރު މުސާފިރުން ދިމާގަ ނުކުމެ އެހެންކަމުން މިސްކީނުން ގޮވާލައި ބޭނުންތެރި ނުކުމެ މިންވަރު މިންވަރު ނުކުންނަށެވެ. އެހެންކަމުން ބޭނުންތެރި ބޭނުންނުކުމެ ބޭނުންތެރިކަން ބޮޑުވެގެން އެވަރިންނަން އެދުވަހެވެ.

ނޯޓް: "ފަޤީރު" އަދި "މިސްކީނު" މި ދެލަފުޒުގެ މާނައިގައި ޚިލާފުވެރިންގެ ހުށަހެޅުން ވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެއީ އެއްލަފުޒު އަރިސްޓޮކްރަސީގައި އެކުއް ލަފުޒުވެސް އާދައިގައި ވަދައިވެ.

ބޭނުމަށް މާނައިގައި، ފަޤީރުންނަކީ އެމީހާގެ އަމިއްލަ ނަފްސާއި ބަލަހައްޓަން ޖެހޭ މީހުންގެ ބޭނުން ފުއްދައިދޭ ދުނިޔާ ނުވެއެވެ. އެއީ ކާބޯތަކެތި، ހެދުން ހަދައިދިނުން ފިޔަވައި.
މިސްކީނުންނަކީ ދާއިމީގޮތުގައި ކުރެވޭ ވަޒީފާ ދުއްބާސް ޖީބާ އެއީ ދަރަނި ނުވާ އެހެންމީހާ ބޭނުން ފުރިހަމަ ނުކުރާ ނުކުންނެވެ.

[14] فِي سَبِيلِ اللهِ ، އެބަހީ: الله ގެ މަގުގައި ހަނގުރާމަ ކުރާ މުޖާހިދުންނާއި ޖިހާދުކުރާ ބޭފުޅުން. މިއީ ޢުލަމާއުން އިޖުމާޢުވެރިންގެ ރައުޔެވެ. ފަޤީރު ބައެއް މީހުން، މިއީ ޙައްޖު އެންމެހާ ކަމެއްގެ ބާވަތުން ބޭނުން ފޯރުކޮށްދެވޭ ކަންކަން ކަމަށް ވިދާޅުވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް އަޣުލަބިއްޔަތުގެ ރައުޔަކީ އިސްލާމް ދީނުގެ ދަޢުވަތު، ޝަރުޢީ ޢިލްމު ހޯދުމާއި ބެލެހެއްޓުމާ ގުޅުންހުރި ކަންކަން އެކު، ޒަކާތްގެ ބައިތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. އަދި ބައެއް ޢިލްމުވެރިން ބުނާ ގޮތުގައި އިސްލާމީ ދަޢުވަތު ފެތުރުމަކީ فِي سَبِيلِ اللهِ ، އަދި الله ގެ މަގުގައި ހަނގުރާމަ ކުރާ މުޖާހިދުންނަށްވެސް ޚާއްޞަވާނެއެވެ. ބައެއް ޢިލްމުވެރިން ބުނާ ގޮތުގައި فِي سَبِيلِ اللهِ ގެ މާނައަކީ ދީނުގެ ހުރިހާ ކަމެއް ކަމަށް ބުނާ ނަމަވެސް ގިނަ އިލްމުވެރިން ބުނަނީ އެހެން ނޫނެވެ. ވީމާ ޒަކާތް ދިނުމުގައި "فِي سَبِيلِ اللهِ" ، الله ގެ މަގުގައި ހަނގުރާމަކުރާ މުޖާހިދުންނާއި އެބައިމީހުންގެ ބޭނުންތަކަށެވެ. އެހެންނަމަވެސް، މިޒަމާނުގެ ޢުލަމާއުން ބައެއް ބުނާ ގޮތުގައި މިސްކިތް ބިނާކުރުން، ޙައްޖާއި ޢުމްރާ، ބަލިމީހުން، ދަރިވަރުން ފަދަ ބޭނުންތަކަށް ދިނުމަކީ ކަނޑައެޅިގެން ހުއްދަ ކަމެއް ނޫނެވެ.

އަދި ކޮންމެ މިސްކީނަކީ، ސަވާރީ ޖަހާ ނޫނީ ވަޒީފާއެއް ނުވަތަ މުދަލެއް ނެތް މީހަކަށް ވުން ޢާޖިޒެއް ނޫނެވެ. އަދި މީގެ ދަލީލަކީ، އަލްކަހްފު ސޫރަތުގައި ވާ الله سبحانه وتعالى ގެ ވަޙީވެއެވެ:

أَمَّا ٱلسَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسَٰكِينَ يَعْمَلُونَ فِى ٱلْبَحْرِ ...

"ނަވާގެދު ދަންނާނެވެ! ވަރު، އެ ނަހުވި ކަނޑުގައި މަސައްކަތްކޮށްދޭ مسكين ބައެއްގެ ނަވެކެވެ..."[15]

މިތާގައި މިސްކީނުން ބައެއް ކަމަށް ނިސްބަތްކުރެވިފައި އުޅަނދު، ޢަމަލީ ބައެއްކަމެވެ. الله أعلم.

ގޮތްތާގެ މިންވަރުން ޒަކާތް ދޫކުރުން

ގޮތްތާގެ މިންވަރުން ބަޔާންކޮށްދީފައި ޒަކާތް ދިނުމުގައި ބެލުން ވާޖިބުވެއެވެ. އަދި މިއީ ޢަބްދުالله އިބްނު މަސްޢޫދު رضي الله عنه ގެ އަނބިކަނބަލުން ޢާއިޝާ رضي الله عنها ، އެކަމަނާގެ ފުރިކަލުންނަން ބަޔާންގޮތު (ޒަކާތް) ހޯދަކުރުމަށް ސުވާލުކުރެއްވުމުން الله ގެ ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم އެކަމަނާ ހުއްދަދެއްވައި އަޖުރުގެ އިތުރު ދެއްވި ކަލޭގެ ޢަމަލަށް ބެހޭ ޙަދީޘް އިޖުމާޢުގެ ދަލީލެވެ.

އަލްމާޒިރީ، އިބްނު ބަޠާލް رحمه الله ވިދާޅުވިއެވެ: "މިޙަދީޘް އިން ދޭހަވަނީ އަންހެނަކަށް ފިރިމީހާގެ ފިރިހެނުންގެ ޒަކާތް ހޯދަކުރުން ހުއްދަކަމުގައެވެ. އަދި މިއީ އައްޝާފިޢީ އާއި އަޙްމަދު އަދި އަބޫ ޙަނީފާގެ ދެ ދަރިވަރުންގެ ރައުޔެވެ. އަދި މާލިކް އާއި އަޙްމަދު، މިދެބޭކަލުން އަޙުލުން އައިސްފައިވާ ދަރިވަރުންގެ ތަޤުލީދު އެއްކިޔަމަށެވެ."

---

[15] الكَهْف: 79

އެހެނަސް އެނގޭ ވަޒަންކަން ހަދަކުރުން ވާޖިބު ބަރުދަން އާދޭ ޞާޢެއް ދިނުމުން ހުރިއްޔާ ނުވެއެވެ. އެހެނީ މިއީ އަދިއްޔަ ނަފުސަކަށް ހަދަކުރުން ވަރަށްވެ. އެހެންކަމުން، އިޖްމާޢުގެ ވަޒީން، ފިޤުހުވެރިން ވަޒަންގެ ބަސްތަކުގައި (ޞާޢު) ކުރިން، ނުވި ވަޒަންގެ ޖަހާ ބަހުން، ޒަކާތް ހަމަޖެހޭ ނުކުތުމަށް ހުރެއެވެ.

މިގޮތުން ޔާއުމީ: ހަދަފުލުގެ ބަރުދަނާ ވަޒަންކުރުމާ ނޫނީ ހަމަ ހާލަތްތަކުގެ ތެރެއިން ވަރަށް ގިނަ ބަހުގެ ޒަވާރު އެކުލެވޭ ގޮތަކީ ކިޔާމާރިކަން. ބަލައިލަނަ ޝާފިޢީ رحمه الله މުޤައްރިރު، އިމާމް އަޙްމަދު رحمه الله މިހާރު ބަސްތަކުގެ (ކިލޯ ޒަކާތުގެ ބަރުދަނުން) އިޖްމާޢުކުރިއާ ދެކޮޅުވާ ޖާފަރޭ، ބަރުދަނުން ކިލޯތަކުގެ (ހަމަޖެހޭ ޒަކާތުގެ ޞާޢު) ހަމަ ބަރުދަނާ ޖެހޭގޮތަށް ގިނަ ބަހުގެ ޒަކާތު ހަދަފުލުވާނަކަމެވެ.

މިއީ އަބޫ ޙަނީފާ رحمه الله ގެ ބަސް ކަމުގައިވެއެވެ. (އެބަހީ އިޖްމާޢުގެ ބަރުދަނާ ނަސް ބަހުން ކިލޯތަކެއް ދެކޮޅު ބަރުދަން ހަމަ ވަޒަންތަކުގެ މިންވަރުގެ ޞާޢު ހަދަފުލުވާނީއެވެ.)

އަލްމާލިކީ رحمه الله އިން ބަޔާން ވަޒަން އިޖްމާޢު އެކު ހަމަޖެހޭ ކިލޯ ބަރުދަނާ ޢިބާރާތް، ޕާޒިޔާ ޖޫރިޔާ ބަރުދަނުގެ ވަޒަން ގިނަބަހުގެ ބަރުދަނުގެ ކިލޯވާނެއެވެ. (އެބަހީ: ކިލޯތަކުގައި ޖަޒާރާއި) އަދި ދަރަނިގެ ދަރަނި (އެބަހީ ކާބަ ދަރަނި) ފަދަ ހަމަޖެހޭނެއެވެ.

ޝާފިޢީ رحمه الله މުޤައްރިރު، ޒިޔާދަ ދަރަނި ޞާޙިބުވާއި ހަމަކަމުގެ ބަރުދަނެވެ. އަދި ބަރުދަން ދަރަނި ބަރުދަނާއި އިންސާފު ހަމައެއް ކަމެވެ. ދަރަނި އަޙްވާލާ އަދި ޖާމިޢުވެރިން ކަމެވެ.

މިކަމުގެ ޚުލާޞާ: ޒަކާތް އެބަހަރާއި ހަވާލު ނުކުތުމަށް ވަރު ތިމާގެ މީހުންނަކަށް އިތުރުވެރިން އިޖުމާޢުވެފައިވަނީ:

1- ޤަމްޙަ

2- ބައްޒަ

3- އަނބި މީހާ

4- ދަރިން (ކުޑަކުދިން، މާލިކު ގެ ތަފްޞީލް)

* ޝާފިޢީން ކާފިރުންނާއި މާމައިން، އަދި ކާފިރުދަރިންނާއި މާމަ ދަރިން މިދެ ތަރުއަން އިތުރު ކުރައްވައެވެ.

ނޯޓް: އެއްބަނޑު އެއްބަފާ މީހުންނާއި ބޮޑުބޭބޭއިން އަދި ބޮޑުދައިތައިން ގެ ތަރުއިން މިސްކީން އަދި ފަގީރުން، މީގެ އިތުރުވެރިން ނުހިމެނުމުވެއެވެ. އެހެންކަމުން އެވަރިހުންނާއި ޒަކާތް ހަވާލުކުރުން ހުއްދައެވެ. އަދި އެދޭވެސް ފެއެވެ. ހެޔޮފެއް މިކަމުގައި ނޭވެ.

އަދި އަނބިމީހާ ފަޤީރު ފަރިކަމުގެ ދަރިން އެދޭވެސްވާ ކަމުގެ ވަރަށްގިން އިހުތިޔާރުވެވޭނެއެވެ. އެހެނީ އިސްލާމް ދީނުގައި އަނބިމީހާގެ މުދަލާއި މީހަކަށް ޚާއްޞު މުދަލެއްވެއެވެ. އަދި އޭނާ ފަރިކަމާއި ބަރޯސާ ނުވި ހަމަޖެހުމުގެ ވާޖިބެއް ނުދެވެ.

ފައިދާއެއް: ގޮތެއްގެ މީހުންނަށް އަދާކުރި ހުރުމަތްތެރިކަމާ އަށްބަދަލު ދިމާއިތަން ވާޖިބުވެއެވެ. އަދި އެއީ ޝަރުޢީ ސަބަބުތަކެކެވެ. މީހުގެ ވަރަށްގިނަ ކުރިން ތަފާތުގެ ބާވަތާއެކު ފޮތްވެސް ޝާފިޢީ ކުރެވިފައެވެ.[16]

ފިޠްރު ޒަކާތް އަމިއްލައަށް ބޭނުން ކުރުމުގެ ހުކުމް.

1- އިންސާނާ އަމިއްލައަށް އޭނާގެ ފިޠްރު ޒަކާތް ބޭނުމެއް ކުރުމަކީ ޖާއިޒު ގޮތެވެ. އައްޝާފިޢީ رحمه الله ވިދާޅުވިއެވެ:
"އެބައިމީހުން އެއްކުރާ ފަރާތަކާއި ހަވާލުކުރުމަށްފަހު އަނބުރާ ހިއްސާކުރިޔަސް އަމިއްލައަށް ފިޠްރު ޒަކާތް ބޭނުމެކެވެ."

---

[16] https://t.me/qalandhar/551

އައްނަވަވީ رحمه الله "އަލްމަޖްމޫޢު" ގައި ވިދާޅުވިއެވެ: "އައްޝާފިޢީ رحمه الله "އަލްމުހައްޛަބް" ގައި ވިދާޅުވިއެވެ: "ފިޠުރު ޒަކާތް ބަހާލުން ފަހަށް ދުވަހު ޒަކާތްދޭން ބޭނުމެއްނުވާނެއެވެ. އަހަރެން ދެކެނީ އަހަރެން ހުދުކޮޅަކަށް ޢީދުގެ ދުވަހު ބަލާފައިވާނެއެވެ." އަދި ވިދާޅުވިއެވެ: "އެބަހުމަށް ދެއްކުމަށް ނަމާދުގެ ކުރިން ލިބިގަތުމަށް - إنْ شَاءَ اللّهُ تَعَالَى. އަދި ދުވަހު އިޙްތިޔާރުން ފިޠުރު ޒަކާތް ބެހުމެވެ. އެކަމަ (މުސްތަޙައްބު) އިމާމް އަކު ނުދީ އެ އެއްކަލަ ޒަކާތް ދޫނުކުރުމަކީ މުސްތަޙައްބެއް ނޫނެވެ. އެއްކަލަ ޙަޤީޤަތުގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ދިނުމުގެ ބައި ބެހުމަށް، އެނގޭ ބައި ބެހުމަށް އިތުރު ދިނުމުގައި މައްސަލައެއް ނެތެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެއް އަދާކުރުމަށް އެބަހުން، މިސްކީނުން ގެތަކުން ވަރަށް މުޅި ދުވަހުގެ."

2- އަދި އިތުބާރު ހުރި ދިނުމެއް އެކަން ކުރުމަކަށް ވިޔާ ފަޤީރުން ފަހަރެއް ގެތަކުގައި ހަމަޖެއްސުން ހުއްދައެވެ. އިތުބާރެއް ނެތިކަމަ ހުއްދައެއް ނޫނެވެ.

ޢަބްދުالله ބުނު އަލް މުޙައްމަދު رحمه الله ވިދާޅުވިއެވެ: އަހަރެން އިބްނު އަބީ މުޢާވިޔާ ޙަރަމްގެ އަޑުއިވިގެވެ. އަދި މިހާރު އެކަށީގެން ގެތަކުގައި ބުނެއެވެ: "ފިޠުރު ޒަކާތް މިސްކީނުގައި ދޫކޮށްލުމަށް 'މިވެނި މިހާރު' އަހަންނަށް އަދުވަސްކުރުވިއެވެ." އިބްނު އަބީ މުޢާވިޔާ ވިދާޅުވިއެވެ: ޖިބާއަށް ފަހުވާ ދިނީ ޙައްޤެއް ނަމާ އިޖާޒަތް ހުއްޓެވެ؟ (އަމީރުލްމުއުމިނީން) އެ ބަލާނެވެ. އެހެނީ ހަމަކަށަވަރުން، (މިސްކީނުގައި އެ އެއްކަލަ ޙަވާލުކުރުމަށް ހުރި ސަރުކާރު) އިބްނު ޝިރާޒް އެބަހީ އެނގޭ ސިފައިންނާއި އެކާ އެދުރުވެކަށެވެ. (އެބަހީ، އެޙަނ ކައިދު ނުނަ މިހާރުގެ.)[17]

3- އިމާމް އަޙްމަދު رحمه الله ވިދާޅުވިއެވެ، (ކޮންމެ ފަޤީރެއް މަސްކަނެއް ނުބުނެ ވާޖިބު ޒަކާތުގެ މިންވަރު) އެއް ސާޢު، ބައިވަރު މީހުންގެ ޖަމާޢަތަކަށް (ބައިބެހުމަށް) ބަހާލެވިދާނެއެވެ. އަދި ބައިވަރު ސާޢު ތަކެއް (މިސްކީނަކަށް އެއް މީހާގެ ޒަކާތް އެއްކަލަ) އެކުގެ ފަޤީރަކަށްވެސް ދެވިދާނެއެވެ.

---

[17] الأم : باب ضيعة زكاة الفطر قبل قسمها .

އަދި މާލިކު ﵀ ވިދާޅުވިއެވެ: "މީހެއް އޭނާގެ އަދި އޭނާގެ އާއިލާގެ ފިޠްރު ޒަކާތް އެއް މިސްކީނަކަށް ދިނުމުގައި މައްސަލައެއް ނެތެވެ."[18]

(ޒަކާތުގެ މިންވަރު) އެއް ޞާޢު އަކަށް ވުރެ މަދުން ފަޤީރަކަށް ދޭނަމަ، އެވާހަކަ އޭނާކައިރި ބަޔާންކޮށްދޭށެވެ. އެހެނީ ފަޤީރު މީހާ އޭނާގެ އަމިއްލަ ޒަކާތަށް އެއި ނުބަލާނޭތީއެވެ.

އަދި ފަޤީރަކަށް މީހަކު ފިޠްރު ޒަކާތް ދީފިނަމަ، އަދި އޭނާއަކީ ބާއްޖަވެރިޔަކަށް އިތުރު ވެއްޖެނަމަ، އޭނާގެ އަމިއްލަ ނަފްސަށް ނޫނީ ޢިޔާލާ ވާ ފަރާތްތަކުގެ މައްޗަށް ފިޠްރު ޒަކާތް ގޮތުގައި އެނބުރުން ހުއްދައެވެ. އެއީ އެބައި (ފިޠްރު ޒަކާތަށް) ފުރިގެންވާނަމައެވެ.

ފިޠްރު ޒަކާތް ނެރުން ވާޖިބު އެމީހަކު ރޯދަމަސް ނިންމާ ބިމެއްގައެވެ.

ޢިލްމުވެރިން ވިދާޅުވެފައިވާގޮތުން ފިޠްރު ޒަކާތް ދިނުންވާޖިބީ އެ މީހަކު ރޯދަ ނިންމާ ބިމެއްގައެވެ.

އިބްނު ޤުދާމާ ﵀ ވިދާޅުވިއެވެ: "ދެންފަހެ ފިޠްރު ޒަކާތް ބަހާއިރު، އެ ނެރުން ވާޖިބު، އޭނާ ވާޖިބުވީ ވަގުތު އެބިމެއްގައި ހުރި ބިމުގައެވެ. އޭނާގެ މުދާ އެބިމުގައި ހުއްޓަސް ނުވަތަ ނެތަސްއެވެ."[19]

އަދި މިންކާތުގެ މައްސަލަ ބަރުދަން ކަންކަމުގެ ތެރޭގައި:

1- ފިޠްރު ޒަކާތް ނެރުމަކީ ވަގުތުގެ ކުރިން ރަމަޟާން މަހުގެ އެންމެ ފަހު ދުވަހުގެ ދެ، ތިނީ އީދުގެ ދު ދުވަސް ނުވަތަ ދެ ދުވަސް ކުރިން އިސްކުރުމުގެ ބާބުގައި ސައްޙަވެގެންވެއެވެ. އިބްނު ޢުމަރު ﵁ ބަރަކާތުގެ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައި ވިދާޅުވުން ހިމެނެއެވެ.

---

[18] المدونة ج1 باب في قسم زكاة الفطر

އިތުރު ތަފްސީލަށް އިސްލާމް ސުވާލާއި ޖަވާބުގެ ވެބްސައިޓް (ޢަރަބި) https://islamqa·info/ar/articles/69 ބައްލަވާ.

[19] އަލް-މުޣްނީ (4/134)

2- ޖުމްހޫރު އިލްމުވެރިންގެ ރައުޔުގެ މައްޗަށް ބަލާނަމަ، ފިޠްރު ޒަކާތް ނެރުންވަނީ އާންމުކޮށް ކައިބޮއި ތަކެތިން ކަމަށް ވިދާޅުވާ ބަސްފުޅެވެ.

އަދި މި ދަލީލަކީވެސް، އާންމު ގޮތެއްގައި ބަލާނަމަ، ޒަކާތް ވާޖިބުވެފައިވާ ޗީޒާ އެވަގުތެއްގައި ހުރެއްޖެ ބިމެއްގައި އެކަނި ކުރެވޭ ކަންކަމެވެ.

މީގެ އިތުރުން، ފިޠްރު ޒަކާތުގެ މަޤްޞަދުގެ ތެރޭގައި ނަބިއްޔާ ﷺ ހަދީޘްކުރައްވާފައިވާ އެއް މަޤްޞަދަކީ ފަޤީރުންނަށް ކާންދިނުމެވެ. އަދި މިކަމުގެ މައްޗަށް ބައްލަވައި، ވީމާ ޢާއިލާ ހުރެއްޖެ ބިމެއްގައި ފަޤީރުން ތިބޭއްޖެ ހިނދެއްގައި އެމަސައްކަތު ދުރު ބިމަކަށް އެ ހައްޖުންވާ ކަމަށް އިތުރުވެރިން ބާރުނުކުރައްވާފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން ގޮތުން ފިރިގެން ދުރުކޮށެވެ. އަދި އެބިމުގައި ނަގުދަކަށް، ދަށް އާއި ވިދިގެންވާ ބިމަކަށެވެ.

މިއީ މިމައްސަލައިގެ އާންމު ހުކުމެވެ. އަޅުގަނޑުމެން މިހެން ދެކެނީ، ހާޖަތްތަކާއި ފުދޭ ބަރުއް އިތުރުވެރިން ދެކިވަޑައިގަތީ ބިމަކަށް އެ ނަސްސަ ހުއްދަކުރައްވާކަން ދަނޑިވަޅުގައެވެ.

ފައިސާއިން ފިޠްރު ޒަކާތް ނެރުން

އަލްސަރަޚްސީ رحمه الله ވިދާޅުވިއެވެ: "އަޅުގަނޑުމެންގެ މަޛްހަބުގައި (އެބަހީ ޙަނަފީ މަޛްހަބުގައި) ގޮތުގެ އަގަށް ފައިސާ ދިނުން ހުއްދަވެއެވެ. އެހެނީ މިކަމުގެ މިންގަނޑަކީ މިސްކީނުންގެ ޙާޖަތްތައް ފުއްދުން ކަމުގައި ވުމުންނެވެ. އަދި މިކަން، ފިޠްރު ޒަކާތް ފައިސާ އިން ދިނަސް އަދި ގޮތަކުން ދިނަސް ޙާޞިލުވެއެވެ. އެހެނަސް އަލްޝާފިޢީ رحمه الله މިކަން ހުއްދަ ނޫން ކަމަށް ދެކިވަޑައިގަންނަވައެވެ. މި (ފިޠްރު ޒަކާތް ތަކެތިން ނޫނީ އެއީ އަޅުކަމެއް ފައިސާއިން ނެރުމުގެ ކަމަކަށްވާ) އިޖްތިހާދު ބިނާވެގެންނުވާ ދަނޑިވަޅުކަން ޒަކާތް ނެރުމުގެ (އެބަހީ ފުދަރާ ޒަކާތުގެ) ކަމަކަށެވެ. (އެބަހީ ފުދަރާ ޒަކާތް ފައިސާއަކުން ވާ މިންވަރުން ދޭކަށް ނުވާނެ ނޫނީ އާއިމުދަށް ޢަދަދު އިޖްތިހާދުގެ ކަމަކަށެވެ.)

އަބޫ ބަކުރު އަލް-އަޢްމަޝް رحمه الله ވިދާޅުވަނީ: "އެއަށް އަގުކުރެވޭ ފައިސާއަށް ވުރެ (ފިތުރު ޒަކާތް ދިނުން) މޮޅު އިތުރީ ގޮތަކުން ދިނުމެވެ. އެހެނީ މިކަން ނަބިއްޔާ ﷺ ގެ ޙަދީޘުގެ ބޭފުޅުންނަށް ތަބާވާ ގޮތާއި އެއްގޮތްވާގޮތުން ވެއެވެ. އަދި އިޖުމާޢުވެރިންގެ އިޚްތިޔާރުން ސަލާމަތްވެ، އެހެންކަމުން، ދީނީ ގޮތުން ރައްކާތެރިކަން ބޮޑެވެ."

(މިއާ ޚިލާފަށް) އަބޫ ޙަނީފާ رحمه الله ވިދާޅުވަނީ: "އަގު ކުރެވޭ މިންވަރު ދިނުން ޖާއިޒުވެއެވެ. އެހެނީ މިކަމުގައި ފަޤީރުންނަށް މަންފާކުރުން ގާތްވެއެވެ. އެފަދައިން ބޭނުންތަކަށް ހިފުމަށް ވަގުތުން ގަނެވޭނެއެވެ."

ނަބިއްޔާ ﷺ ގެ ޒަމާނުގައި، ގޮތަކާއި ހިމަ ގޮތަށް ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ސަދަޤާ، އެއީ އޭރު (ފައިސާ ފަދައިން) ގަނޑުވެރިކަމުގެ (ބާޒާރަށް) ބަދަލު ކުރެވުން ދަތިއެއްކަމެވެ. އެހެންކަމުން މިޒަމާނުގައި (މިހާރު)، ގަނޑުވެރިކަމުގެ އަސާސީ އެއްޗަކީ ނަގުދު ފައިސާއެވެ. އެހެންކަމުން ފިތުރު ޒަކާތް ފައިސާއިން ދިނުން އެދެވިގެން ވެއެވެ."[20]

އައްޘައުރީ رحمه الله އާއި އިސްޙާޤު ބިން ރާހަވައިހް رحمه الله އަދި އަބޫ ޘައުރު رحمه الله ވެސް މިރައުޔު ނިސްބަތްވެއެވެ. އެބަހީ ފައިސާއިން ދެއްކުމުގެ ހުއްދަތަކުގެ މައްސަލައެވެ. އެހެންކަމަށް އައްނަވަވީ رحمه الله "މަޖްމޫޢު ޝަރަޙް އަލް-މުހައްޛަބް" (ޖުޒުއު 6 ސ. 112) ގައި ބަޔާން ކުރައްވާފައިވާ ގޮތުގައި، މިބޭކަލުން މިކަން ޙައްޤުކުރެއްވީ ސުންނަތުގެ ޙަޤީޤަތްއެވެ.

ޝައިޚުލް އިސްލާމް އިބްނު ތައިމިއްޔާ رحمه الله ގެ ރައުޔަކީވެސް ސުންނަތުގެ މައްޗަށް އަދި މަޞްލަޙަތުގެ އަސްލު މަބްނީވާ މައްޗަށް ބަލައިގެން ހުކުމް ބަދަލުވާކަމެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ: "ދުނިޔެ، ވެރިޔަކާއި ގިނަ، ޒަކާތާއި، ކައްފާރާ އަދި މިފަދަ ކަންކަމުގައި، ގާތިލު އާއި އަސްލުވެރީގެ މަޤްބޫލުކަމާއި ބެހޭ ކަމެއްގައި ފާޅުވެއްޖެނަމަ

[20] އަލްމަބްސޫޠު (ޖުޒުއު 3 ސ. 107 - 108)

(މިކަން) ޖާއިޒެއް ނޫނެވެ. އަދި އަބޫ ޙަނީފާގެ رحمه الله އަރިހު ހުއްދައެވެ. އަދި އަޙްމަދު رحمه الله ބައެއް ތަންތާގައި އަގުދިނުން ކަނަދު ކުރައްވާފައިވެއެވެ. އަދި އަނެއްބައި ތަންތަނުގައި ހުއްދަ ކުރައްވާފައިވެއެވެ. އަދި އުލަމާއުންގެ ދަރިވަރުން ބޮޑުބައިން އެ ނަޒަރުބާއި އެއްބަސްވެފައިވި ބާކަތުން ވިއެވެ. އަދި މިއިން ފާޑުވަނީ: ބައްޔަކީ އަދި މަޞްލަޙަތެއް ނުވުމޭ، އަގަށްވާ ފައިސާ ނުދުން އުލަމާއުގެ ވާހަކަ އަރިހުން ކަނަދުކުރައްވައި... "އިޖުތިހާދު ގަވާއިދުތަކުގެ ފާޑުފާޑުގެ ސިފަތަކުން، "...ދެންފަހެ ބައެއް ޒަކާތުގެ ސިފަ، ނުވަތަ ބައެއް ކަންތައްތަކުން ކުރުން ފަދައިން، އެއަގަށްވާ ނަގުދު، މިކަމުގައި މަޞްލަޙަތެއް ނެތެވެ."[21]

އަދިވެސް ވިދާޅުވިއެވެ: "ދެންފަހެ އެއަށްވާ ނަގުދު ފައިސާ ދިނުން، މިކަމުގައި (އިޙްތިޔާރުގައިމުން) ދެކޮޅުވެފައިވެއެވެ. އެމުރިއްޔާތަކީ ޖާއިޒުކުރެވޭތޯއެވެ؟ ނުވަތަ މުރިއްޔާކަން ޖާއިޒުވުން ނުވޭތޯއެވެ؟ ނުވަތަ ބައެއް ސިފަތަކުގައި ޖާއިޒުވާކަމުގައި ނުވަތަ ބަޔަކަށް މަޞްލަޙަތުގެ ކަމުގައި ހުއްދަކުރެވޭތޯއެވެ؟ - އިމާމް އަޙްމަދު رحمه الله އާއި އެހެންހެން ފުޤަހާއުންގެ މަޛްހަބުގައި ވަނީ ތަފްސީލު ބަޔާނެއް ކޮށްފައެވެ. އަދި ޝާފިޢީ މަޛްހަބުގެ ބައެއް ބަސްބަހަކުން ބޭނުން ކުރައްވައެވެ." އެބަހީ، ވަކިން ބަޔާންކުރުން ގާތެވެ.[22]

އަދި ތާބިޢީންގެ ބޮޑުބައިން ބައިވަރު އަގުދިނުން ހުއްދަކަމުގެ ޝަރުޢީ ޙުކުމް ނުކޮށް ހުއްދަ ކުރައްވައިފައެވެ:

1- އަލްޙަސަން އަލްބަޞްރީ رحمه الله ވިދާޅުވިއެވެ: "ދިރުހަމުން ފިޠުރު ޒަކާތް ދިނުމުގައި މައްސަލައެއް ނެތެވެ."[23]

2- ޢުމަރު ބިން ޢަބްދުލްޢަޒީޒު رحمه الله ވިދާޅުވިއެވެ. އަބޫ އިސްޙާޤު (އައްސަބީޢީ) رحمه الله ވިދާޅުވެއްޖެ އަހަރެން އަދުރެވިން: "އަހަރެން އެއިހާނުގެ ބައްދަލުކުރީމެވެ. (އެބަހީ ކަލޭގެ ޒަމާނުގައި، ޞަޙާބީން އަދި

[21] މަޖްމޫޢު އަލްފަތާވާ (ޖުޒުއު 25، ސ. 82-83)

[22] މަޖްމޫޢު އަލްފަތާވާ (ޖުޒުއު 25، ސ 79)

[23] އަބޫ ދާވޫދު ވިދާޅުވިއެވެ: މިއީ ބަޔަކު އުލަމާއުންގެ އަރިހުން ވާރިދު ބަސްކުރެއްވުމެވެ.

ތާބިޢީންގެ އެންމެ ބޮޑެތި ބޭފުޅުން) އަދި ޢުލަމާއިން ރަވަސާން ވަރުގެ ޢާލިމް ގޮތުގައި އުއްމަތާ އަޅުން ދިޔަރަށް ނަގުއްވައެވެ." (އަލްމުޙައްލާ، އައްޝަރީޢީ އަދި އަލްފަތާވާ މިރާތުއް ބަޔާނުކުރުއްވި)

3- ފުރަތަމަ ބަސް ހާފިޒު އަލްއުސްތުރުސީ رحمه الله ވިދާޅުވިއެވެ: "ޞަޙާބާ ޖަލާލާއި ބަހައްޓައިން ޢުމަރު ބަސް ޢަބްދުﷲ ޢަބާސް رضي الله عنه ޚިލާފުވެ ސިޔާ އަރަދުމަންނަން އަހެވެ. (ޢަމަލާ ވިއްޔެ) "ކާނުގެ ދިނުމަށް ބަދަލު ބައި ބަދަލު ކޮށްވެ. ޚިލާފު އުބާއީ ދެއްކަމުގެ ވިދިނާ އަމަ ބައި (ބަދަލު އަހަރު) ދިޔުމަށެވެ." އަދި މިކަން ޤާބިލުވެ. އަދި ދިބަސް ޢަބްދާން ގެ އަރާއްޒުން ޢުމަރު ބަސް ޢަބްދުﷲ ޢަބާސް ގެ އަރާއްޒުން މިއަދު ތަބާވާއެވެ.

އަބޫ ޢަބީ އަލްޢަރަސަރު حفظه الله ވިދާޅުވިއެވެ: "މިޒު ޢަދާއު އަމަލުގެ އުސޫލަން ޤާނޫނު މިކަން ދެކެވި މި ބަލިކަރި ނުހާކަން ބަދަލު ސަމަރުފުކެވެ. އަދި ޢުމަރު رضي الله عنه އަޅި އަލިޖުލު ފުއްމިސިން އެވެ. އަދި މިސާލު އަޅި ޝަރަޢުބައިކަން ޙާބިލު އުނގެވުކެވެ. އަދި އުޝަރަޢު ބައިގައި ބަދަލުބިން ވިއްޔެ. ޢުމަރު އަޅި ޖާބިރީ ބަރުކެވެ. އަރަސް ހައި ޢުމަރުބައި ބަސް ޢާލިމުލު ޤުރަނި ހައި ސަޢުދު ބަސް ސަޢުދު ހައި ބަދަލުކުރުމާއި ފަހަރާމާއި ދެކުމުލާ. އަބަ ނަބިއްޔާ صلى الله عليه وسلم ގެ އަސްޙާބުބެސްނާއި ބަދަލުކުރުމާއި ފަހަރާމުގެ ނާއި ބެހޭވިއްޔެ. އޭގެ ޖާބިރީ އުކެވެ. އަދި ޖާދަރުގެ ޖާބިރީ އުއް ނުނުކެވެ. އުހަނި އުއި އަލިޖުލު ފުއްމިސިން އެވެ. އަދި އުއްލަސް ބަޔާބިއްއު (ޢުމަރު ބަސް ޢަބްދުﷲ ޢަބާސް ގެ) މިއަމަލުތަކަށް އިސްނާދުކުރުއްވި ކަމުއް އުތަން ނުވެވެ."

މިއަންނަހާ ރިވާތަތުއްލަސް ރިވާކުރައްވާފައިވަނީ އަބޫ ބަކުރު އިބްނު އަބީ ޝައިބާ رحمه الله އުކާޞާތާރާތަށެވެ "އަލް-މުޞައްނަފު" ގައެވެ.[24]

<u>**ފައިދާއެއް:**</u> އަހަރެމެނަށް ހާއި އިބްނު ބަޒަރު ފާހަގަ ކުރައްވާފައިވަނީ މިއީ އަލްމުޤްނިޢުގެ ފަސް ރައުޔެވެ. އިބްނު ރަޝީދު ވިދާޅުވިއެވެ: "އަލްމުޤްނިޢު މިމައްސަލައިގައި އުއްބަސް ފަރުއްވީ ބަސަލިނުނުގައި އެވެ. އޭގެ

---

[24] އަލް-މުޞައްނަފު (ޖުޒުއު 2 ޞ. 398)

އެވްރިންގާއި ގިނަގުނަގަތާ (އާސްނަސްނަކުމުގައި) ޒިޔާރުވުމާއި އެކުގައެވެ. އެހެނަސް މިނިސްކުވަނީ ވަޒަނުގެންނެވި ތަރުތީބުގެ މައްޗަށެވެ."[25]

އަލް-އިމާމް ނަވަވީ ފިޠްރާއިން ޒަކާތު ދިނުން ހުއްދަކަމަށް ފުޤަހާއުންނަށް އެކު ބާރުވާ ތިބާގައި ވިދާޅުވިއެވެ:

1- ނަބިއްޔާ ﷺ އަމުރުން، އަދި އެއްވެސް ސަބަބަކީ އޭގެ އަމުރުން، އެއަސްލާ އަދި ދެއްކުން ހަމަޖެހިފަ އެއްވެސް އެއްޗެއް ޤާބިލު ނުވެއެވެ.

2- ވަކިވަކިބަޔަކަށް ބަދަލުވާ ނަސްރާނީވެފައިވާ ހަދިޔާ ބަލައި، އެއާއި އެއްގޮތަށް ބަދަލު ވާނީ ކަމަކަށް ދާކަށްވެއެވެ. މިއަށް ދަލީލަކީ، ސަހާބީން ﷛ ގަދަރު ނަމަސް ހުއްދަ ކުރެއްވިއެވެ. އަދި މިއީ ނަމަސްކުރެއްވި އަސްލަކީ ނަބަވީ އިއްޔާކާއެވެ. އެއީ ހިމަ ގަދަރުގައި، ކަމަކާއި މިގޮތަށް ސަހާބާ ބަދަލު އިން އަސްލަކީވެސް ޒަކާތުގެ ޒިޔާދަ ވެއެވެ.

3- ސަހާބީން ގެ ތަޤުދީން އެކަށް ބާކަތުން، އަދި ކިޔައެވެ؟ މުޢާވިޔާ ﷛ ގެ ދައުރުގެ ވީ އަބާކަރުންގެ ފަނަ ބާކަރުން، ކަމަކަށް ގެ ސާދު އެއްގެ ބަދަލުގައި ޝާމް ގެ ސަމްރާއު (ބުރުއުން ގަދަރުން) ގެ 2/1 ސާޢު ނަމަސް ހުއްދަކުރެއްވިއެވެ. އަދި މިއީ ކަމަކު ނުކުރި ހިމަ ގަދަރުން އަދި މިގޮތަށް ބަދަލުވާއި (އަގުކަރުމުގައި) އާގެ ބައި ސާޢު އެއްހަމަ ކަމަށް އަބާކަރުން ދުވަހެއްވިކަމަށް ތަރުޖަމާކެވެ." (އަބަދީ) ކަމަކު ސާޢު އެއް ނަމަވުގެ ބަދަލުގައި އެހާއި އަގުގެ ގަވާން އެއްހަމަ ވާނީ އެހެން އެއްޗެއް ނަމަވެވެ. ނުވަތަ އާގެ އަގަށް ބަދަލުގެން ޒަކާތުނަމަވެވެ. އަދި ހަނަފީންގެ ރައުޔަކީ މިއެވެ. އާސްނަކަމުން އެއަށް އަމަރަވާ ފިއިސާ ނަމަސް ހުއްދައެވެ.)

ޝައިޚް އަބޫ ޒައިދު އަލް ބަކްރީ ﷀ ވިދާޅުވިއެވެ: "ނަބިއްޔާ ﷺ ގެ ނަމަވެސް ކާބަކުޑިޔާންނެވެ. އަދި އަސްލަކީ މިއީއެވެ. އަދި ބައެއް ސަހާބީން މާލުން (އަބަދީ ކާބަކުޑިޔާކަން އަގުކަމަށް އެއްޗެއް ނުވާ ދިރުނަމުން) ނަމަވެވެ. އަދި ތާބިޢީން މާލުން ނަމަވުގެ ޤީމަތަކަން އިޖުމާޢު ވެއްޖެއްވިއެވެ. އަދި

[25] ޢިލްމީ ބަޙުސް https://majles.alukah.net/t7819-6/

ޞަޙާބީންނާއި ތާބިޢީންގެ ވަގުތުގެ ދަތީ ތަރަޤީވުމަށް ދުނިޔަވި އޭގެ މަޤްޞަދަކަން މިސްކީނުން ޚަރަދުކުރުން ވެއެވެ. އަދި މިދަންސަރަހައްދާ ޖެހިދާ ޒިޔާދަވާ ގިނަގެ ކަމަކަށް އެހެންކަމުން ދަރިން ކިބައިން ނުވެއެވެ."

އަޤުޞަދު ބަޔާނެވެ: އެހެންކަމުން މިބާރުން ފެނުނު ދަލީލުތަކުގެ ގޮތުން މިކަމުގެ އަސްލަކީ ހުއްދަކަމެވެ. ވީމާ މިކަމުގައި ރާޖިޙުގޮތް ނޫނީ މަސްލަހަތާއި އެކުލެވޭނެކަމަށް އަދި ކާބައިހުއްޓޭތީ؟ އަދި މިޢާއި އެކުލެވޭސް ބަޔަކުވެ: އައްބާސަކަށް ބޭނު ކާބަކަމީން ނަންގަވާ. މިކަމުގައި ޝަރުޢީކަމުންނެވެ.

ފިޠްރު ޒަކާތް ކިހާ ދުވަހެއް ކުރިން ނެރުވިދާނެ ހެއްޔެވެ؟

ޖުމްހޫރު އިލްމުވެރިންގެ ބަސްފުޅަކީ، ޢީދު ދުވަހުގެ އެއްދުވަސް އަދި ދެދުވަސް ކުރިން ޒަކާތް ނެރުން ހުއްދަކަމެވެ. އަދި މިއީ މާލިކީންގެ ބަސްފުޅެވެ. އަދި ޙަންބަލީންވެސް މިއަށް އެއްބަސް ވެގެންވެއެވެ. އެއީ މިކަމުގެ ދަލީލަކީ އަލްބުޚާރީ ރިވާކުރައްވާފައިވާ، އިބްނު ޢުމަރުގެ ބަސްފުޅުގެ މަތީންނެވެ. އަދި ޝާފިޢީންވެސް މިރައުޔު ނަންގަވައެވެ. އަދި 3 ދުވަސް ކަމަށްވެސް ވިދާޅުވެއެވެ. އެއީ "އަލްމުދައްވަނާ" ގައި މާލިކު، ނާފިޢު އަރިހުން، އިބްނު ޢުމަރު ޒަކާތް ބަލާ މީހުންނަށް އޭގެ ދެތިން ދުވަސް ކުރިން ދެއްވާކަމަށް އަރިސްކުރައްވާ ބަސްފުޅުގެ މަތީންނެވެ.

ޖުމްހޫރުންނާއި ޚިލާފުން، ޙަނަފީންގެ ގޮތުގައި، ރަމަޟާން މަސް ފެށުމާއި އެކު ޒަކާތް ނެރުވިދާނެކަމެވެ. އަދި މިކަން ބިނާ ކުރައްވަނީ، ޒަކާތް ނެރުން މިވަނީ ރަމަޟާނުގެ ސަބަބުން ކަމަށްވާތީއެވެ.
އަދި މިކަމުގައި ރާޖިޙު ފެނިގެންވަނީ ޖުމްހޫރުންގެ ބަސްފުޅެވެ. އެއީ އެކަށް ނުވަތަ ދެދުވަސް (ނުވަތަ ގިނަވެގެން ތިން ދުވަސް) ކުރިން ނެރުން ހުއްދަވާނެއެވެ.

އިބްނު ޤުދާމާ (އަލްމުޣްނީ 2 / 676) ގައި ވިދާޅުވިއެވެ: "އެ ވާޖިބުވާ ސަބަބަކީ ފިތުރު އެވެ. (ރޯދަ ނިމުމެވެ.) އެ ނަންގަނެވިފައިވަނީ މިއާއި ވިދިގެންނަމި މިކަމުގެ ދަލީލެވެ. އަދި މަޤްބޫލުވަނީ، ފަޤީރުން ވަކި ވަޤުތެއްގައި ޚާއްޞަކޮށް ޖެހުމުން މިންޖެހޭގޮތް ދިނުމެވެ. އެހެންކަމުން އެވަގުތުގެ ކުރިން އެއްކުރުން ހުއްދައެއް ނުވެއެވެ."[26]

ފިތުރު ޒަކާތް ނެރުމަށް އެންމެ ފަހު ވަގުތަކީ ކޮބާ؟

އިލްމުވެރިން މިކަމުގައި ޚިލާފުވިއެވެ. އެއީ ދެ ރައުޔެއްގެ މައްޗަށެވެ:

ފުރަތަމަ ރައުޔު އަކީ:

އެއަށް ވުރެ ފަސްކުރުން ހަރާމް ވެގެންވާ އެންމެ ފަހުވަގުތަކީ ޢީދު ދުވަހުގެ އިރުއޮއްސޭ ވަގުތެވެ.

އަދި މިއީ ޖުމްހޫރުން ދެކިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތެވެ. އެއީ މާލިކީންނާއި، ޝާފިޢީންނާއި ހަންބަލީންގެ މަޛްހަބެވެ.

ދަލީލު:

1- އަބޫ ސަޢީދުލް ޚުދުރީ رضي الله عنه އަރިހުން ރިވާވެގެންވެއެވެ: "الله ގެ ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ގެ ދުވަސްވަރުގައި އަހަރެމެން ފިތުރުގެ ދުވަހު ކާތަކެތިން ސާޢެއް އެއް ނެރެމުއެވެ..."

"ފިތުރު (ޢީދު) ދުވަހު" ކަމަށް މިއޮތް ބަސްފުޅުން ފާޅުވާ މާނައަކީ އެދުވަހުގެ ތެރޭ ނެރުން ހުއްދަކަމެވެ.

2- އިބްނު ޢައްބާސް ވިދާޅުވިއެވެ. "الله ގެ ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ފިތުރު ޒަކާތް ފަރުޟު ކުރެއްވީ ރޯދަވެރިޔާ ރޯދަހިފައިތިބި ދަތިކަމާއިވާ ވާހަކަތަކުންނާއި ބޭކާރު ހަޑިހުތުރު ބަސްތަކުން އާސާރުގެ ރޯދަ

[26] އިތުރަށް ބައްލަވާ https://islamqa.info/ar/answers/81164

ޖާހިލުކޮށްދެއްވުމަށާއި، މިސްކީނުންނަށް ހޯދަދެއްވުމަށް ފަރުޟުކުރެއްވީ. އީދު ނަމާދުގެ ކުރިން އެ އަދާކޮށްފިނަމަ އެއީ ޤަބޫލުކުރެވޭނެ ޒަކާތެކެވެ. އީދު ނަމާދަށްފަހު އެ އަދާކޮށްފިނަމަ ފަހެ އެއީ ޞަދަޤާތުތަކުގެ ތެރެއިން ޞަދަޤާތެކެވެ."

މިތަނުގައި ދެފަހަރުވެސް ވަނީ "އެ އަދާ ކޮށްފިނަމަ" މިހެންނެވެ. އެހެންކަމުން ނަމާދުގެ ކުރިންވެސް ފަހުން ވެސް އިސްލާމް ވަނީ ހަމަ ޒަކާތަށެވެ. އެހެނަސް ފަހުން ދައްކައިފިނަމަ، އޭގެ އަޖުރު އާދައިގެ ޞަދަޤާތެއް ފަދައިން ވެއެވެ.

ދެވަނަ ޤައުލު އަކީ:

އެންމެ ފަހު ވަގުތަކީ އީދު ނަމާދުކުރާވަގުތެވެ. އަދި އީދު ނަމާދަށްފަހުގެ އެކަށް ފަސްކުރުން ޙަރާމް ވެގެން ވާނެއެވެ. އެހެންކަމުން (އެއަށްފަހު ދަސްކޮށްފިނަމަ) އެއީ ޤަޟާއު ކަމެއް ކަމުގައި ކުރެވޭދެއެވެ. އަދި އެހެން ވަނީ ޞަދަޤާތެއްގެ އަޖުރެވެ. އަދި މިއީ ޝާފިޢީ މަޛްހަބުގެ ޤައުލެވެ. އަދި އިބްނު ތައިމިއްޔާ رحمه الله އިޚްތިޔާރު ކުރެއްވި ގޮތެވެ. އަދި އިބްނުލް ޤައްޔިމް رحمه الله އާއި އައްސަންޢާނީ رحمه الله އާއި އައްޝައުކާނީ رحمه الله ވެސް އެވެ.

<u>**ދަލީލު**</u>

1- މިހާ ބަޔާންކުރެވުނު އިބްނު ޢައްބާސް ގެ ޙަދީޘެވެ. އަދި އޭގައި ފަހުން ދެއްކުން އެއީ ޞަދަޤާތެއް ކަމަށް ނިސްބަތްވެފައިވެއެވެ.

2- އިބްނު ޢުމަރު رضي الله عنه ވިދާޅުވިއެވެ: "މީސްތަކުން ނަމާދަށް ނިކުތުމުގެ ކުރިން ފިޠުރު ޒަކާތް ދެއްކުމަށް، الله ގެ ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم އަޅަގަނޑުމެންނަށް އަމުރު ކުރެއްވިއެވެ."

3- ޢާއިޝާ رضي الله عنها ވިދާޅުވިއެވެ: ނަބިއްޔާ صلى الله عليه وسلم ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ: ((مَن عمِل عملًا ليس عليه أمرُنا، فهو رَدٌّ)) "އަޅަގަނޑުގެ އަމުރެއް ނުވާ ޢަމަލެއް ކޮށްފި މީހާ، އެކަން (ޤަބޫލުނުކުރެވި) ރައްދުވެގެންވެއެވެ."

މިއިން ދަލީލު ނަންގަވަނީ، މިސްކީނުން އީދުނަމާދަށް ނިކުމެއްޖެއުމަކަށް ދާންދެން ފަސް ކޮށްފި މިހާ، ރަސޫލާ ﷺ އަމުރު ނުވާ ކަމެއް ކޮށްފިއެވެ. އެހެންކަމުން އެކަން ވަނީ ރައްދުވެވިގެންނެވެ.

އަނެއްނުކުތާ އަކީ، ކޮންމެ އަޅުކަމަކަށްވެސް ވަގުތެއްވަނީ ކަނޑައެޅިފައެވެ. އެވަގުތު ފަހަނަ އަޅައިގެން ކުރެއްޖެ ނަމަ، ޤަބޫލުވެވިގެންނެއް ނުވެއެވެ.

އަދިވެސް އުޟްޙިއްޔާ ކަތިލުމާއި ފިޠްރާ ޒަކާތް ފަދައެވެ. އެހެނީ އުޟްޙިއްޔާ ކަތިލުމުގެ ވަގުތަކީ އީދު ނަމާދުގެ ފަހުގެ. އޭގެ ކުރިން ކަތިލައިފިނަމަ އެއީ އުޟްޙިއްޔާއެއް ކަމުގައި ނުވެ، ހަމައެކަނި ކަތިލުމަކުން ލިބޭ މަސް ކަމަށް ނަބިއްޔާ ﷺ ބަޔާންކުރައްވައިފައެވެ. (މިއީ އަލްބުޚާރީ ރިވާ ކުރައްވާ ޙަދީޘާ އަލްބަރާއު ބުނު ޢާޒިބު ގެ ޙަދީޘް އިންނެވެ.) އެހެންކަމުން ފިޠްރު ޒަކާތް ނަމާދު ފަހުން ދޫކުރާނަމަ ވަގުތު ނޫން ވަގުތަކަށް ހަދައިދިނަމަ އެއީ ޒަކާތް ކަމުގައި ނުބެލެވޭނެ ކަމެވެ.[27]

رمضان 1441

[27] މިކަމުގެ ތަފްސީލަށް ބައްލަވާ https://dorar.net/feqhia/2586/%D8%A7%D9%84%D9%85%D8%A8%D8%AD%D8%AB-%D8%A7%D9%84%D8%B1%D8%A7%D8%A8%D8%B9:-%D8%A2%D8%AE%D8%B1-%D9%88%D9%82%D8%AA-%D8%B2%D9%83%D8%A7%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D9%81%D8%B7%D8%B1

ދަވަންދާރު 1441